

NOVINY Z RODINY

BULLETIN LIGY PÁR PÁRU

**VÝBER Z ROČNÍKOV 2008 a 2009 K TÉME:
MORÁLNE ASPEKTY MANŽELSKÉJ LÁSKY**

* * * * *

- 1. Čo je zakázané/dovolené v manželstve
versus ako žiť manželskú lásku v čistote?**
- 2. Koľko máme mať detí**
– toľko, koľko dovoľí zdravie a plodnosť?
- 3. Prirodzená antikoncepcia?**
– rozdiel medzi PPR a antikoncepciou
- 4. Manželský akt:**
„spojivý a plodivý“ = „love-making“ & “baby-making“ ?
- 5. „Aby sme boli jedno“ (príhovor osobitne pre mužov)**
– zamyslenie nad zjednocujúcim významom manželského aktu

Čo je zakázané/dovolené v manželstve versus ako žiť manželskú lásku v čistote?

Bc. Mária Schindlerová

Prirodzené plánovanie rodiny a morálne postoje.

Metód PPR je viacero a každá z nich sa „technicky“ dá naučiť. Stačí pochopiť pravidlá a správne ich uplatňovať. Prirodzené plánovanie rodičovstva, resp. rodiny nie je však len otázkou zvládnutia akejsi „techniky“.

Ruka v ruke s rozhodnutím naučiť sa a používať PPR, je odpoveď na otázku: prečo? Prečo práve PPR? Prečo to katolíci „musia“ a nemôžu si zvoliť nejakú antikoncepciu? Prečo je v tomto Cirkvi taká neoblomná? Áno, v poslednej dobe sme svedkami záujmu o PPR aj zo strany neveriacich, ktorí chcú žiť „ekologicky“, v súlade s prírodou, prípadne tých, ktorým nevyhovuje hormonálna antikoncepcia zo zdravotných dôvodov. Ale je vari naša viera tým „kameňom úrazu“? Keby sme žili v inej Cirkvi, vari by sme mali dovolené aj iné spôsoby regulácie počatí? V čom je napr. taký prezervatív morálne odlišný od PPR? Veď neškodí zdraviu, alebo aspoň nie tak, ako hormonálna antikoncepcia a nakoniec, ide pri tom o to isté – predísť počatiu. Alebo čo je také neprirodzené na pettingu? A čo je zlé na orálnom sexe, ak sa obom partnerom páči? A vôbec, ide tu o niečo dovolené či nedovolené? Kto nám má čo dovoľovať?

A keď sa už Cirkvi mieša manželom do ich života, prečo im aspoň nedala nejaký zoznam noriem, nejaký súpis, čo sa v manželstve môže a čo nie? Kde sa niečo môžu dozvedieť tí, ktorým možno nič o manželskej čistote nepovedali rodičia, či kňaz pri predmanželskej náuke?

V nasledujúcich číslach *Novín z rodiny LPP* vám chceme ponúknuť sériu zamyslení nad otázkami, ktoré sa týkajú morálnej oblasti manželského života. Budú inšpirované úvahami Jána Pavla II. v jeho Teológii tela, myšlienkami Johna Kippleya, spoluautora Kippley-Prem metódy PPR, ktorú učí Liga pár páru, skúsenosťami z poradenskej praxe i z viacerých dobrých kníh, či článkov, ktoré máme k dispozícii či už v českom alebo slovenskom jazyku od kresťanských autorov.

I. Máme súpis noriem manželského života?

Dá sa niekde nájsť zoznam noriem, alebo toho, čo je teda dovolené a čo nie? Prečo je všetko písané tak, že si to každý vysvetľuje po svojom?

Normy pre manželský život máme. Ale mýlil by sa ten, kto by chcel nájsť akýsi zoznam prípadov, či riešení podobný ako bývajú zoznamy riešení účtovných prípadov pre daňových poplatníkov. Je to tak preto, lebo ťažko sa dá presne odmerať napr. poznanie človeka, okolnosti, v ktorých sa nachádza, či jeho úmysel. To, čo pre jeden manželský pár je dobrým skutkom, pre iný nemusí byť. Mravná hodnota skutku totiž nezávisí len od úmyslu konajúceho. Treba vziať do úvahy aj celkovú situáciu, použité prostriedky a predovšetkým povahu samotného skutku (porov. *KKC* 1755, 1756).

Skôr by sa dalo povedať, že učenie Cirkvi o manželskej čistote sa opiera o „východiská“, podobne ako spomínané „účtovné prípady“ o zákon. Tie najdôležitejšie východiská sú tu zhrnuté:

1. Človek je osoba Bohom stvorená ako jednota tela a duše (porov. *KKC* 362–365).
2. Spoločenstvo osôb muža a ženy je stvorené na obraz spoločenstva troch Božských osôb v Najsvätejšej trojici (porov. Ján Pavol II., katechézy *Teológie tela*).
3. Manželstvo je sviatosť, ktorú ustanovil Kristus, t. j. viditeľné znamenie vzťahu Krista a Cirkvi (porov. *HV* 8).
4. Manželia sú zodpovednými spolupracovníkmi Boha Stvoriteľa pri odovzdávaní ľudského života (*HV* 1).
5. Pohlavný styk má dva významy, ktoré mu dal Boh pri stvorení človeka a ktoré sú oba dobré: odovzdávanie života a zjednotenie manželov. Rešpektovanie oboch týchto dobier je výrazom úcty k ľudskej osobe a súčasne výrazom úcty k Stvoriteľovi ľudskej osoby (porov. *GS* 50, *HV* 12, 13).

Ján Pavol II. venoval katechézám o ľudskej láske v Božom pláne prvé roky svojho pontifikátu. Hovoril o tom, že sexuálne zjednotenie muža a ženy je formou sebadarovania. Dávajú seba samých v úplnosti, ako osobu, ako dobrovoľný dar. Dávajú svoju pohlavnosť, odlišnosť, plodnosť a navzájom sa dopĺňajú. Naše telá hovoria rečou lásky. A táto „reč tela“ viditeľným spôsobom zjavuje tomuto svetu posvätnú zmluvu medzi Bohom a jeho ľuďmi. Rovnako je aj viditeľným znakom spojenia Krista a Cirkvi. Kristus vydal sám seba, svoje telo ako dar svojej neveste Cirkvi (porov. *Ef* 5, 25).

Jadro celej kresťanskej náuky o manželstve je potom zhrnuté jednoducho: sexualita ako osobné sebadarovanie v spoločenstve lásky a života, t. j. v manželstve, má byť oslavou Boha Stvoriteľa a právom sa môže nazývať manželskou liturgiou, bohoslužbou.

Pohlavný styk manželov je tiež vyjadrením i obnovou sviatosťného manželského sľubu. Tak ako je Eucharistia pripomienkou a sprítomením novej zmluvy potvrdenej Kristovou obetou, tak sexuálne zjednotenie manželského páru je pripomienkou i sprítomením manželského súhlasu, ktorým pár uzavrel sviatosťné manželstvo.

Ch. West píše, že analógia vernej sexuálnej lásky, aj keď nedokonale, nám pomáha pochopiť Božiu lásku obzvlášť hlbokým spôsobom. Milovať a byť milovaný láskou, akou miluje Boh, je najhlbšou túžbou ľudského srdca. Boh ju do nás vložil, keď nás stvoril na svoj obraz. Nič iné nás nenaplní.

Preto je dôležité pochopiť a uveriť, že náuka Cirkvi, ten súpis prikázaní alebo východísk, sú tu nie je pre naše obmedzenie, ale pre naše dobro. Tomáš Řehák vo svojej knihe *Sex – šlaháčka na torte* píše, že autormi sexu nie sú sexuológovia, ale Boh Stvoriteľ. Preto je dobré zoznámiť sa s návodom, ktorý nám dal On.

V najbližšom zamyslení sa pozrieme na plánovanie rodiny vo svetle dôvery v Boha. Pokúsime sa odpovedať na otázky, čo znamená otvorenosť a služba životu, zodpovednosť za veľkosť svojej rodiny, či je alebo nie je dôverou voči Bohu vôbec niečo plánovať a aké miesto v našom rozhodovaní majú rozličné metódy PPR.

Koľko máme mať detí

– toľko, koľko dovoľí zdravie a plodnosť?

Bc. Mária Schindlerová

Aké je minimum?

„To máme mať detí toľko ako Mária Terézia?“ Túto otázku mi nedávno položili v debata dobrí priatelia. „Chceme sa milovať, ale nechceme mať už viac detí, už sme snáď splnili „normu“, veď máme tri a to je už na hranici našich možností. Ja viem, možno má niekto detí aj deväť, žena sa nakoniec vždy vie nejako zmobilizovať, ale snáď už stačí.“

„Kedy bola lepšia doba? Pred sto rokmi alebo dnes? Ľudia nariekajú a ťažkajú si na zlú dobu, ale predsa nik neumiera hladom. Kedysi sa ľudia zmestili šestnásti do jednej drevenice, dnes im je málo trojizbový dom. Vraj už si nemôžu deti dovoliť.“ Takéto alebo podobné slová som kedysi počula z úst kňaza počas ľudových misií a nedávno aj od slobodnej prednášajúcej doktorky teológie.

Krátky rozhovor na duchovných cvičeniach: „Koľko máte detí?“ – Štyri. „No a čo to piate dieťa, kedy?“ Mám dojem, že keby opýtaný povedal, že má detí šesť, pýtajúci sa opýta na „to siedme“.

„V Písme je „plodte a množte sa“, my sme žili od začiatku manželstva „bez kontroly“. Môžem dosvedčiť, že Pán Boh na nás nenaložil viac, dal nám dve krásne zdravé deti, dnes sú už dospelé. Neverím, že Pán chce od nás nejakú kontrolu, či plánovanie. Kto bude mať deti, ak nie veriaci, ak mu už ani veriaci nebudú dôverovať?“

„Keď dá Pán Boh kravičku, dá aj trávičku“ – verte, či nie, ale takéto snáď aj dobre myslené výroky môžu niektorých rodičov dvíhať zo stoličky.

„Je populačná kríza, rodí sa stále menej detí, posúva sa vek do dôchodku, mladé rodiny motivujeme vyšším príspevkom pri narodení dieťaťa“ – slová zo správ.

Tak čo s tým?

Koľko máme mať detí? Je nejaký predpis, koľko je minimum?

Nazaj je dôverou voči Bohu nič nekontrolovať, neplánovať? Alebo je nedôverou voči Bohu chcieť si naplánovať počet detí aj vhodné rozostupy medzi nimi?

A čo slová o službe a otvorenosti životu?

Keď muž a žena uzatvárajú manželstvo, dostanú otázku, ktorá je súčasťou ich manželského sľubu: **Chcete s láskou prijať a vychovávať deti ako Boží dar?** – Ak by odpovedali „nie“, manželstvo nemôžu uzavrieť. Je to logické – manželstvo je pre rodinu. Rodina je svätyňou života, miestom, kde sa rodí život.

No je zrejmé, že človek nevie život „urobiť“. To potvrdia iste neplodné páry. Vari preto nemajú deti, že ich „nevedia urobiť“? A tí druhí, čo deti majú, tí ich „urobili“? Ak by sme pokračovali týmto slovníkom – čo okrem „výrobného postupu a správnych ingrediencií“ mali navyše?

Pánom života nie sú ľudia. Je ním Boh.

Dar života je jeho dar. Dar si nemožno nárokovať.

Ale Boh nie je Boh manipulátor, ani nám dar života nevnučuje. Manželom „delegoval“ zodpovednosť za veľkosť ich rodiny. Pre seba si vyhradil, či odpovie „áno“ alebo „nie“ – či dar života tej ktorej dvojici zverí.

Cirkev to potvrdzuje vo svojom učení: **Manželia sú zodpovednými spolupracovníkmi Boha Stvoriteľa pri odovzdávaní ľudského života** (*Humanae Vitae* 1). V praxi to znamená, že počet detí nesmie byť ponechaný na náhodu s tým, že celú zodpovednosť pripíšeme Bohu. Akonáhle chápeme súvis medzi pohlavným stykom a počatím, už nemôžeme nechať všetko len na Boha – to by bolo to isté, ako keby človek nasadol do auta, naštartoval, pridal plyn – ale pustil by volant s tým, že riadenie necháva v dôvere Bohu. A každý pár, ktorý sexuálne žije, musí rátať s možnosťou počať dieťa, aspoň v tom význame, že je ochotný počaté dieťa prijať, aj keby si ho neplánoval. Nikto nemôže povedať – „neviem, ako sa to mohlo stať“. Hovoríme, **že všetky deti chceme – plánované aj neplánované**. Nehovoríme o žiadnom, že je nechcené a nemilované. Každé počaté dieťa má na tomto svete svoje miesto, lebo ho chcel Boh. A ak sa dieťa počne, vieme, že sme dali na toto počatie podnet. Tu sa čaká zodpovednosť – vziať ju na seba so všetkými dôsledkami.

Sme a máme byť zodpovední za to, koľko detí pozveme do nášho života.

Toto rozhodnutie je výsostným právom rodičov. Ale Cirkev ako matka a učiteľka pripomína, že toto rozhodnutie nemáme robiť len s ohľadom na materiálne výhody. Je to zrejme – tí, čo majú menej detí, spravidla majú menej výdavkov. Dieťa vždy niečo „berie“, ale možno zabúdame na skutočnosť, že zároveň je aj darom už samým sebou, a to vždy, aj keď príde na svet s nejakým postihnutím.

Takže zhrnuté – je v poriadku, ak si manželia neželajú v určitom období počať dieťa, pokiaľ majú dobrý, spravodlivý dôvod. A tým spokojne môže byť bývanie, ubúdanie síl, zdravotné problémy, túžba dobre vychovať tie deti, ktoré už majú a pod. Pričom znova sa jednotlivé páry a ich situácie môžu líšiť, preto nik nemôže určiť nejaký záväzný počet detí. Myslím, že je dobré, ak tí, čo si chcú založiť rodinu, hovoria o svojich predstavách, ktoré sa týkajú veľkosti rodiny. Ale myslím si tiež, že nie je dobré si na začiatku manželstva určiť „kvótu“. Aktuálna situácia manželom ukáže, ako sa rozhodnúť.

Ale ako túto zodpovednosť zrealizovať?

Jednoduchá odpoveď znie: zdržanlivosťou. Dobrovoľnou abstinenciou od manželského spojenia v plodných dňoch. Na abstinencii nie je nič zlé – je predsa na voľbe manželov mať alebo nemať pohlavný styk. Koľkokrát sa zriekajú tohto prejavu lásky aj z iných dôvodov – napr. keď sú unavení, keď majú plný dom hostí a pod. A tak, ak nie je nič zlé na voľbe mať alebo nemať pohlavný styk, a ak nie je nič zlé na tom, ak manželia kvôli zodpovednosti za svoju rodinu chcú naplánovať určité odstupy medzi deťmi a ich počet, nie je nič zlé na tom, ak sa rozhodnú zdržať sa intímneho objatia preto, že sa chcú vyhnúť počatiu ďalšieho dieťaťa. Teda to nie je nedôvera voči Bohu. Naopak, je to prejav vedomej spolupráce s ním, Darcom života.

Ako rozoznať, či manželia majú dobrý dôvod na oddialenie počatia?

Na jednej strane musíme mať stále v srdci, že sme volaní k službe životu. Láska, ak je pravá, túži sa rozdávať ďalej. Najprirodzenejším vyjadrením lásky muža a ženy je túžba po dieťati, v ktorom sa ich láska násobí. Na druhej strane je tu už spomínaná zodpovednosť. Cirkv ani v tomto nezabúda na manželov, keď im hovorí:

„Manželia vedia, že v úlohe životodarcov a vychovávateľov – a to treba pokladať za ich vlastné poslanie – sú spolupracovníkmi a stáby tľmočníkmi lásky Boha Stvoriteľa. Preto nech plnia túto svoju povinnosť zodpovedne ako ľudia a kresťania. Poslušní a úctiví voči Bohu, nech si v spoločnej zhode a spoločným úsilím utvoria správny úsudok. Pritom nech prizierajú jednak na svoje vlastné dobro a jednak na dobro detí, čo sa už narodili, alebo prichádzajú do úvahy v budúcnosti; ďalej nech si všímajú materiálne i duchovné podmienky doby a životnej úrovne, a napokon nech berú do úvahy dobro celej rodiny, občianskej spoločnosti i samej Cirkvi. Konečné rozhodnutie musia urobiť pred Bohom sami manželia. ... Spomedzi manželov, čo takto plnia svoju Bohom uloženú povinnosť, treba sa zvlášť zmieniť o tých, ktorí po spoločnom rozumnom uvážení veľkodušne súhlasia mať a primerane vychovať aj väčší počet detí“ (Gaudium et Spes 50).

Ján Pavol II. v homílii vo Washingtone 7. októbra 1979 povedal:

„...Rozhodnutie o počte detí a obehách, ktoré je nutné pre ne priniesť, nesmie byť prijaté len z ohľadu na pohodlie a zachovanie pokojnej existencie. Keď budú (manželia) o tejto veci meditovať pred Bohom, z milosti prijatej zo sviatosti a vedení učením Cirkvi, nech si pripomenú, že je iste menej škodlivé uprieť deťom niektoré materiálne výhody, než ich ochudobniť o prítomnosť bratov alebo sestier, ktorí by im mohli pomáhať rásť v ľudskosti a učiť sa vidieť krásu života v každom veku a v celej jeho rôznorodosti.“

Ako sa teda líšime od Spoločnosti pre plánované rodičovstvo?

Aj my chceme plánovať a byť zodpovední, to isté tvrdí aj táto spoločnosť. Rozdiel je v tom, aké prostriedky použijeme. My hovoríme, že prejavom lásky a ľudskosti je použiť len prostriedky prirodzené – Spoločnosť pre plánované rodičovstvo zahŕňa do svojich postupov antikoncepciu, ba dokonca aj interrupcie.

Aký je teda morálny rozdiel medzi prostriedkami prirodzenými a neprirodzenými, rozdiel medzi PPR a napr. používaním kondómov?
O tom si povieme v ďalšom zamyslení v nasledujúcom čísle.

* * * * *

Prirodzená antikoncepcia?

– rozdiel medzi PPR a antikoncepciou

Mária Schindlerová

Na konci predošlého zamyslenia sme povedali, že je výsostným právom rodičov rozhodovať o počte detí, aj o odstupoch medzi nimi. Ako každé právo, aj toto je spojené so zodpovednosťou.

Sme zodpovední pred Bohom, pred svojou rodinou, ba aj pred spoločnosťou za to, ako spolupracujeme s Bohom Stvoriteľom. Ak máme dobrý, spravodlivý dôvod na to, aby sme predchádzali počatiu, nie je jedno, ako tento úmysel zrealizujeme. Cieľ nesvätí prostriedky.

Často diskutovanou otázkou je práve táto:

Aký je vlastne rozdiel medzi PPR a antikoncepciou? Nie je PPR len kresťanskou alternatívou antikoncepcie? Veď úmysel je rovnaký – nepočat dieťa. Ide tu len o bariéru medzi vajíčkom a spermiou – kondóm tvorí bariéru priestorovú a PPR časovú, zabráni počatiu dieťaťa rovnako.

Na internetových diskusiách sa nájdú takéto a podobné názory:

„Aj mne to pripadá farizejské. Buď chcem počať dieťa, a tak urobím všetko pre to, alebo nechcem počať dieťa, a potom sa vyhnem situácii, keď sa môžu spojiť tie dve zárodočné bunky. Ja nevidím rozdiel medzi prirodzenou metódou a použitím kondómu, veď k oplodneniu nedôjde.“

„Nevidím zásadný rozdiel medzi „falošným“ spojením s použitím antikoncepcie v plodných dňoch (kde JE možnosť počatia, žiadna antikoncepcia nie je dokonalá) a sexom len v neplodných dňoch, keď k počatiu dôjsť skrátka tiež nemôže. Veď v oboch prípadoch ide o to isté a určite tieto metódy nepraktizujeme z dôvodu možnosti počatia. Naopak, zdá sa mi falošnejšie mať sex v dobe, keď k ničomu dôjsť nemôže, a myslieť si, ako som na to „vyzrál“, pretože žiadnu umelú antikoncepciu nepoužívam. Osobne nevidím v antikoncepčných metódach zásadný rozdiel, pokiaľ neškodí zdraviu. Je divné, prečo je symptotermálka „povolená“, keď je to tiež plnohodnotná antikoncepčná metóda ako každá iná.“

Princíp antikoncepcie a PPR

Keby bola „symptotermálka“ antikoncepčnou metódou, nebola by „povolená“. PPR totiž nie je antikoncepcia. Prečo?

Antikoncepcia – či už hormonálna, bariérová, úmyselná sterilizácia, prerušovaný styk a pod. má iný princíp, povedali by sme, „inú filozofiu“. Jej princípom je zásah do fyziologických procesov nevyhnutne nutných k počatiu v ktorejkoľvek fáze plodivého procesu. Antikoncepcia zámerne zneploďňuje pohlavný styk.

Ch. West pripomína, že antikoncepcia tu nie je v prvom rade ako prostriedok zamedzenia nechcenému počatiu. Ten prostriedok tu bol už dávno – abstinencia. Antikoncepcia je tu v konečnom dôsledku na to, aby sa ľudia vyhli ťažkostiam, ktoré zdržanlivosť prináša.

Princípom PPR je vedomá orientácia vo vlastnej plodnosti a integrácia tohto poznania do zámerov pri plánovaní rodiny. PPR nijako nezasahuje a nenarúša fyziologické procesy. PPR nepotláča plodnosť, ani nesmeruje k sterilite, neslúži ako „ochrana“ proti plodnosti.

Veľmi často si veriaci myslia, že Cirkev nedovoľuje antikoncepciu, lebo antikocepcia, najmä hormonálna, má veľa nežiadúcich vedľajších účinkov – tie

sú, nakoniec, pri každom prípravku uvedené v príbalovom letáku.

Omyl. Je síce pravdou, že negatívne vedľajšie účinky antikoncepcie sú nasmerované proti zdraviu, ničia toto dobro. Ale nie „vedľajšie účinky“, ale práve hlavný, povieme primárny cieľ antikoncepcie je nezlučiteľný s láskou a vernosťou manželského života. Aj keby veda niekedy v budúcnosti vynašla antikoncepciu absolútne neškodnú pre zdravie (osobne si myslím, že to nie je možné), aj tak by bola zlá, nemorálna, hriešna.

Čo je prirodzené

Tu je dôležité pochopiť význam slova „prirodzený“. Termín „prirodzené“ môže mať najmenej dva významy: jeden, ktorý označuje to, čo je „prirodné“, nie umelé, nevyrobené človekom, druhý ním označuje také skutky, ktoré sú v súlade s poriadkom stvorenia a poznateľné ľudským rozumom – teda v súlade s prirodzeným zákonom. Cirkvi sa vo svojom učení o zodpovednom rodičovstve odvoláva na druhý význam tohto slova. Nedelí antikoncepciu na prirodzenú (prírodnú, ekologickú...), a teda dobrú – a na umelú (chemickú latexovú...) a teda zlú.

Používať preto pre PPR pojem „prirodzená antikoncepcia“ je nepresné. PPR by sme mohli zaradiť medzi antikoncepciu len vtedy, ak by sme za antikoncepciu považovali aj abstinenciu – pretože metóda PPR je založená na periodickej abstinencii.

Cieľ nesvätí prostriedky

Druhou podstatnou skutočnosťou je to, že samotný úmysel neurčuje mravnú povahu nášho skutku. Jednoducho povedané, nestačí mať dobrý úmysel na to, aby sme si ním ospravedlnili všetko, čo robíme. Ale na to, aby bolo naše konanie mravné – aby bol skutok dobrý – musí byť dobrý nielen cieľ, ale najmä samotná „povaha“ skutku, okolnosti, aj použité prostriedky (porov. KKC 1755, 1756).

Napríklad, ak chceme získať dobrú známku pri skúške – máme dobrý cieľ, dobrý úmysel.

Ale nie je jedno, či výbornú známku získame podvodom, alebo či ju získame za poctivo nadobudnuté vedomosti. Ak chce mladá rodina vyhovujúci dom, je to dobrý úmysel. Ale nie je jedeno, či si naň peniaze nakradne alebo našetrí, či požičia. Ani nemôže z domu, ktorý chce kúpiť, vyhnáť majiteľa a nastahovať sa tam.

A v tom je zásadný rozdiel medzi PPR a antikoncepciou – v použitých prostriedkoch, nie v úmysle. Manželia nehrešia, ak majú úmysel vyhnúť sa počatiu. Majú pravo i povinnosť uplatniť svoju zodpovednosť. Zdržanlivosťou v plodnom období, ak uznajú za zodpovedné počatiu sa vyhýbať, ovládajú sexuálny pud rozumom a vôľou. Keby sme museli vždy poslúchať svoje pudy, boli by sme ako zvieratá, ktoré sa ovládať nevedia. V skutočnosti práve používaním antikoncepcie sa človek znižuje na úroveň zvierat. Počína si tak, aby nemusel svoje pudy ovládať. Vtedy sa sexualita pre človeka redukuje iba na potrebu, ktorej treba vyhovieť, nie oslavou Boha Stvoriteľa.

Časová a priestorová bariéra

Ďalší rozdiel medzi PPR a antikoncepciou je v „prijatí času“. Je čas objímať a je čas zdziavať sa objatia, čítame v knihe Kazateľ. Niektorí sa pýtajú – aký je už

len v tom rozdiel, či počkáme na neplodné obdobie a tým, či si tú neplodnosť“ zabezpečíme sami? Na to odpovedá Christopher West výstižnou protiotázkou: Aký je už len v tom rozdiel, či nenarodené dieťa zomrie interrupciou alebo pri spontánnom potrate? Aký je rozdiel medzi tým, či chorú babičku doopatrujeme a tým, že jej „vybavíme“ eutanáziu, tým, že ju zabijeme? Veď výsledok je vždy rovnaký – tehotenstvo nepokračuje, aj babička je mŕtva.

Počkať na obdobie, ktoré je prirodzene neplodné, nepochybne vyžaduje askézu, odriekanie, zdržanlivosť. Ale to láske neškodí, lež dáva jej vyššiu hodnotu. Ak žena vie, že jej manžel ju rešpektuje v jej ženstve, s jej cyklom a striedaním plodných a neplodných období, môže sa cítiť ako žena. Žena, ktorú uspôbil Boh dokonale a netreba ju „vylepšovať“, prerábať na neplodnú ani hormonálnou antikoncepciou, ani kondómom, ani ničím iným.

A pokiaľ porovnáme „časovú“ a „priestorovú“ bariéru – priestorová bariéra, napr. kondóm, neplodnosť daného pohlavného spojenia spôsobuje. Časová bariéra však v skutočnosti neexistuje. Pohlavný styk v určitom čase buď plodný je alebo nie je, nezávisle od vôle manželov. Pri PPR sledovaním príznakov plodnosti manželia nespôsobujú neplodnosť daného možného styku, len získavajú informáciu o aktuálnom stave svojej plodnosti. Karel Skočovský používa veľmi jednoduché prirovnanie: Hodinky nás informujú o správnom čase, ony ho nespôsobujú. Tak nás aj príznaky plodnosti informujú o aktuálnej plodnosti v danom cykle ženy, ale ony ju nespôsobujú.

Ak by sme mali považovať odloženie manželského spojenia za časovú bariéru postavenú na jednu úroveň s „priestorovou“ bariérou, znamenalo by to, že vždy, keď manželia nemajú styk, kladú túto časovú bariéru, a teda používajú v tomto zmysle antikoncepciu. To by bolo absurdné.

Túžba milovať a byť milovaný

Potreba uspokojiť sexuálny pud nie je rovnaká, ako potreba jesť a piť. Viktor Frankl hovorí zo skúseností koncentračného tábora, že aj sexuálny pud bol utlmený tlakom zachovať si život. Nik ešte nezomrel na nedostatok sexu. Potreba uspokojiť sexuálnu túžbu nás odkazuje na oveľa hlbšiu potrebu, a tou je potreba lásky – každý túži milovať a byť milovaný.

Scott Hahn píše v jednej zo svojich kníh, že anjeli môžu milovať, ale nemôžu sa rozmnožovať. Zvieratá sa môžu rozmnožovať, ale nemôžu sa milovať. Ľudia majú úžasnú schopnosť robiť oboje prostredníctvom aktu manželskej lásky.

Aby však manželské spojenie bolo naozaj aktom lásky, nemôžeme z neho vylúčiť jeho zjednocujúci a zároveň plodivý význam nijakou antikoncepciou.

Prečo je manželský akt skutočným manželským aktom a prejavom lásky len vtedy, keď si zachová oba tieto významy, si povieme v najbližšej úvahe.

* * * * *

Manželský akt:

„spojivý a plodivý“ = „love-making“ & „baby-making“ ?

Mária Schindlerová

Dva významy manželského aktu

Ďalšou často nepochopenou skutočnosťou je učenie Cirkvi *od dvoch významoch manželského aktu*. Tieto dva významy manželského aktu sú obsiahnuté v slovách „jednota a plodnosť“. Manželský akt, aby bol naozaj prejavom sebadarujúcej lásky, musí mať obe charakteristiky súčasne – aj prokreatívnu (plodivý význam), aj zjednocujúcu (spojivý význam). Obe charakteristiky, významy, sú tak *nerozlučne spojené*, že ak by sme zrušili jeden význam, automaticky by sa tým zrušil aj význam druhý. Preto manželský akt má byť jednak výrazom jednoty manželov na duchovnej úrovni, jednak má symbolizovať prijatie druhého ako potenciálneho rodiča.

Prokreatívny – „plodivý“ význam

Teraz sa viac zameriame na vysvetlenie prokreatívneho – plodivého významu. Tento býva totiž často interpretovaný ako nevyhnutnosť mať úmysel splodiť dieťa pri manželskom akte. Otázky, s ktorými sa stretávame, bývajú položené napr. takto:

Je náš manželský akt otvorený životu, keď vedome plánujeme spojenie práve v neplodných dňoch? Prečo Cirkev predpisuje manželom, že každý ich manželský akt musí byť spojivý a plodivý? Manželia potom legitímne môžu plánovať spojenie len vtedy, ak chcú splodiť dieťa? Prečo musia byť vždy „love-making“ a „baby-making“ spojené? Prečo je sex morálny iba za účelom oplodnenia? Jednoducho si to niekto vymyslel a nevie to dokázať? A ak je to naozaj tak, že sex je tu hlavne kvôli deťom, tak s pohlavným životom po určitom počte detí treba prestať? Skutočne Cirkev nechápe, že sex nie je len o plodení detí, ale je aj výrazom lásky?

Cirkev má pochopenie pre manželov

Najprv treba povedať, že Cirkev toto všetko chápe a naozaj nie je odtrhnutá od reality. Stačí si prečítať úvod encykliky *Humanae vitae*, ktorý potvrdzuje, že Cirkev si dobre uvedomuje, v akej dobe žijeme:

„V tejto situácii sa vynárajú nové otázky. Nebolo by vhodné vzhľadom na terajšie životné okolnosti a na význam, ktorý majú manželské styky pre svornosť a vzájomnú vernosť manželov, prehodnotiť doteraz platné mravné normy, najmä ak sa berie do úvahy, že ich možno zachovávať len s veľkou, niekedy až hrdinskou námahou? (HV 3)

V ďalšej časti encyklika dáva na tieto otázky odpoveď a potvrdzuje morálne princípy učenia o manželstve, ktoré Učiteľský úrad Cirkvi stále predkladal.

Cirkev nikdy neučila, že „love-making“ a „baby-making“ musia byť spojené. Aspoň nie v tom význame, že manželia musia vždy mať pri svojom spojení úmysel splodiť dieťa. Veď manželstvo môžu uzavrieť aj ľudia v pokročilejšom veku, napr. vdovci, u ktorých už nie je predpoklad plodnosti. Ba ani samotná neplodnosť nie je prekážkou uzavretia manželstva.

„Manželstvo nie je ustanovené jedine na plodenie. Sama povaha nerozlučiteľného zväzku medzi osobami a dobro detí si totiž vyžadujú, aby sa aj vzájomná láska manželov správnym spôsobom prejavovala, prehlbovala a dozrievala“ (GS 50).

V knihe *Láska a zodpovednosť*, ktorú pápež Ján Pavol II. písal ešte ako kardinál v Krakove, nájdeme aj tieto vyjadrenia:

„Manželom nemožno určovať požiadavku, aby v každom svojom vzťahu chceli pozitívne prokreáciu. ... **Manželské spolužitie je potrebné pre lásku, a nie iba pre prokreáciu.** Manželstvo je **ustanovizňou lásky, a nie iba plodnosti.** Pokiaľ v manželstve muž a žena, čo spolu pohlavne žijú, nepoužívajú žiadne zákroky či umelé prostriedky zamerané na vylúčenie prokreácie, potiaľ zachovávajú vo svojom vedomí a vo svojej vôli to „môžem byť otcom“, „môžem byť matkou“. **Postačí, že sú pripravení prijať skutočnosť počatia aj vtedy, keď si ho v danom prípade neželajú.**“

Funkcia či význam?

Cirkev učí, že pohlavné spojenie manželov si má zachovať **plodivý a spojivý význam, nie nutne** funkciu (porov. HV 12). Predsa aj v čase tehotenstva ženy alebo po menopauze, keď k počatiu nijako nemôže prísť, si manželia môžu legitímne prejavovať lásku pohlavným spolužitím – a ich spojenie určite nemá plodivú funkciu. Ale tým, že manželské spojenie nie je úmyselne životu uzavreté, hoci sa deje napr. v neplodnom období ženy, si plodivý význam ponecháva.

Význam je niečo, čo sa viaže na symbol – na symboliku tiel manželov. Stačí si potom položiť otázku: Je pohlavný styk s antikoncepciou znamením jednoty? Je napr. znamenie „moje telo – latexová bariéra – tvoje telo“ tým vhodným znamením pre vyjadrenie jednoty Krista a Cirkvi?¹

(1) Odznelo na prednáške K. Skočovského venovanej Teológii tela v Inštitúte rodiny v Bratislave, 22. 4. 2008.)

Reč tela

To, čo manželia sľubujú pri uzatváraní manželstva, naplňajú rečou svojich tiel. **Ich telá hovoria rečou lásky.** Človek je jednotou tela a duše. Nie sme netelesným „ja“, telo vyjadruje človeka. Vzájomnú odovzdanosť a prijatie, ku ktorému sa muž a žena pri sobášii zaväzujú, vyjadrujú potom vzájomným odovzdaním sa a prijatím v telesnom spojení a zároveň spojení svojich srdiec.

Tak ako odporuje prirodzenému poriadku akt, ktorý by bol zneplodnený antikoncepciou, takisto odporuje prirodzenému mravnému poriadku taký akt, ktorý by bol manželskému partnerovi vnútený. Bol by to iba genitálny styk, **spojenie dvoch tiel, ale nie dvoch osôb**, z ktorých každá je **jednotou duše a tela**. O tomto ďalšom – zjednocujúcom význame, si povieme v ďalšej úvahe.

* * * * *

„Aby sme boli jedno“ (príhovor osobitne pre mužov)

– zamyslenie nad zjednocujúcim významom manželského aktu

Mária Schindlerová

Naposledy som písala o tom, čo znamená **prokreatívny – plodivý význam** manželského aktu. Že bez neho jednoducho manželský akt ani nemôžeme nazývať manželským aktom. Možno je to sex, pohlavný styk, genitálny kontakt... ale na to, aby sa pohlavné spojenie medzi manželom a manželkou mohlo nazvať manželským aktom, je potrebné, aby malo dve charakteristiky. Jednou z nich je práve ten spomínaný **prokreatívny** význam a druhou význam **zjednocujúci**.

Mám často pocit, že sme svoje uvažovanie zamerali príliš len jedným smerom – aby manželské spojenie hlavne „nebolo antikoncepčné“. A aj do nášho myslenia sa dostáva len to „Cirkev nedovoľuje kondóm“, „Cirkev nedovoľuje antikoncepciu“... „veriaci nemôžu to a ono“.

Ale Cirkev nám pripomína tú nesmierne dôležitú pravdu, že **manželské spojenie**, aby bolo naozaj manželským, musí byť okrem toho, že nie je úmyselne zneploďnené, aj **výrazom jednoty manželov na duchovnej úrovni**. O tom hovorí encyklika *Humanae vitae*, keď v 12. bode hovorí o dvoch významoch manželského aktu – význame „spojivom a plodivom“. Boh nás ústami Cirkvi volá byť jedno – snáď každý manželský pár túži (alebo aspoň túžil), byť jedno. Jedno srdce, jedno telo, jedna duša... A na to zďaleka **nestačí byť len „jedno telo“**, len **fyzicky** spojiť svoje telá. Keď nám Písmo hovorí: „... a budú dvaja v jednom tele...“, pod výrazom „telo“ sa nemyslí len fyzická stránka našej osoby. Myslí sa tu človek v úplnosti, ako jednota tela a duše.

Žena – citlivý seizmograf jednoty

Ako veľmi túžime zdieľať spoločenstvo, tvoriť vzťah! Manželská láska má byť znamením toho vzťahu, aký s nami túžiť zdieľať Boh. Áno, sex v manželstve má byť tým najvyššišším znamením totálneho šťastia z dávania a prijímania lásky.

Teraz mi však nedá a trochu zmením štýl... Som žena a vyjadrujem sa ako žena. A som presvedčená, že vo všeobecnosti sú ženy citlivejšie na vzťahy, a to aj tie manželské. Samozrejme, najmä na to, aký je aktuálny stav vzťahu v ich vlastnom manželstve. Mám blízku priateľku, ktorá mi už párkrát pri telefonáte položila otázku: „Aké to máš teraz s manželom? Pohoda?“ - Poznáme sa príliš dobre na to, aby som vedela, že v jej otázke je čistá dobroprajnosť a záujem. A pretože sme aj dôverné priateľky, nevnímam takéto otázky ako nevhodné miešanie sa do súkromia. A my, ženy, to poznáme – naše rozhovory sa príliš často točia okolo vzťahov. Občas hovorievam, že žena je ako taký **seizmograf**, ktorý citlivo zaznamená aj ten najmenší záchvev otrasu vo vzťahov – a môj manžel s úsmevom dodáva, že muž je zas potom ako **seizmológ** – nemal by tieto signály prehliadnuť a očakáva sa, že sa operatívne prispôsobí danej informácii :-).

My ženy sme takto „nastavené“ - sme orientované na vzťahy, a preto sa nás veľmi citlivo dotýka každá nejednota, ktorú prežívame vo vlastnom manželstve. Veľmi túžime byť jedno so svojím mužom. A len vtedy sa vieme naozaj odovzdať a len vtedy sa cítime prijaté a milované, keď túto jednotu vnímame.

Možno sa nám nie vždy darí vyjadriť slovami, čo prežívame. Túžime po blízkosti a emocionálnej intimite s vlastným manželom.

A preto chcem povedať niekoľko úprimných slov mužom

Teší nás a lichotí nám, keď obdivujete našu krásu. Sme rady, ak sme pre vás príťažlivé. Ale prosíme vás, zaujímajte sa aj o to, čo je v našom vnútri, pod povrchom. Keď nám hovoríte „*potrebujem ťa*“, musíme cítiť, že **potrebujete nielen naše telo** – ruky, nohy, ženské krivky... , ale že potrebujete aj našu blízkosť srdca. my vám chceme byť blízko a zdieľať sa s vami.

Pozývame vás do nášho sveta a prosíme vás, **urobte si naň čas**. Bez toho to nejde. Viete, ako veľmi si zapamätáme každú chvíľu, keď nás držíte za ruku, keď večer pred spaním prejavíte záujem o to, čo sme prežili? Možno si skôr spomeniete na to, že my, ženy, vieme vytiahnuť v tú najnevhodnejšiu chvíľu nejaký ten prešľap, krivdu... Nuž, sme ženy a pamätáme si toho veľa, sme citlivé na každý detail... Netvrdíme, že reagujeme vždy správne. Často by bolo lepšie, keby sme radšej nepovedali nič, než zranili nevhodným slovom, iróniou. Aj to vieme, že aj vy nesiete svoje bremeno, svoj diel zodpovednosti za naše rodiny. Ale my ho chceme niesť s vami. Pokiaľ sa naše svety nepriblížia a my zostávame samy so svojimi myšlienkami a túžbami – hoci aj vami obdivované – nevieme sa tak úplne odovzdať aj v telesnej oblasti. Je to tak, že **sex je pre nás výslednicou vzťahu**. Ktorýsi z vás raz povedal, že sa cíti nami, ženami, manipulovaný. Akoby sa snažil „len ničím si nepohnevať ženu, aby som mal pekný večer“. Nás to bolí. Nie vždy máme pravdu. A netvrdíme, že vždy práve my vidíme objektívne. No prosíme vás, aby vám **záležalo na jednote s nami**. **Nielen na sexe**, na „peknom večere“. Ak sa žena cíti milovaná, tak, ako to potrebuje, potom sa aj mužovi dokáže odovzdať a v telesnej oblasti reagovať tak, ako si možno nedokáže predstaviť.

Vy, muži, máte nad nami veľkú moc... V žiadnom prípade nechceme zbavovať ženy zodpovednosti za svoj diel vzťahu. Ak sa neviete vyznať v tom našom ženskom svete, **opýtajte sa nás**. Možno vám povieme, ako nás teší váš záujem o deti, keď si ich na chvíľu vezmete vy a nám prenecháte čas na teplú vaňu či chvíľu pokoja pri knihe. Ako rady počúvame váš smiech, ako veľmi potrebujeme vaše pohladenie a nehu. Vnímame vašu vôňu (alebo jej nedostatok), všímame si umyté riady po večeri, či zapálenú sviečku v spálni. Ale nerobte to, prosíme, len kvôli tomu „peknému večeru“, lebo aj to vnímame. Robte to **kvôli nám**, kvôli tomu, aby sme sa cítili milované. Možno však niekedy nedokážeme opätovať vaše objatia či dotyky, sme ako ľad a nevieme prívetivo reagovať, aj keď vidíme, že sa snažíte. Vtedy vám možno povieme, že ak sa žena cíti jedno so svojim mužom, ak medzi nimi nie sú žiadne nevyriešené napätia, túži sa túliť, dotýkať sa vie aj dotyky prijať. Ale ako vám povedať, že nás niekedy môže zablokovat vaša neochota ešte ísť pred spaním do sprchy...aj keď vieme, že to možno myslíte dobre a chcete ušetriť čas (alebo aj vodu)? Ako to citlivo povedať, že necítime úprimné bozky vašich pier, ak ste tými istými ústami poznamenali niečo ironické? My vieme, že na nás vplývajú hormóny, ktoré riadia ženský cyklus, ale my nie sme ako zvieratká, ktoré reagujú len na biochemické a hormonálne telesné pochody. Možno neviete, ako veľmi nám môžete uľahčiť tie „horšie dni“ nášho cyklu svojou láskou a zvýšeným záujmom. Ako vám povedať, že chceme práve s vami, s tými jednotlivými mužmi, do ktorých sme sa kedysi zaľúbili, byť zaľúbené stále, a znova a znova? Chceme aj cítiť, že sme milované, nielen v to veriť...

A keď sme šťastné, máme silu vytvárať pokojné prostredie doma, pre vás a pre naše deti. Ako povedal psychológ, Dr. James Dobson : „*Verím, že vytváranie tepla domáceho krbu patrí ženám a nik ich v tom nenahradí. Ale som presvedčený, že počiatočný základ úspešnej rodiny nevytvára ona, ale jej manžel. Ak má mať žena radosť a pocit vyrovnanosti, nevyhnutný na vytvorenie tepla rodinného krbu, potrebuje, aby ju muž, ktorého miluje, podporoval a rešpektoval*“.

Keď končím toto zamyslenie nad zjednocujúcim významom manželského aktu, cítim vďačnosť Katolíckej cirkvi, ktorá túto skutočnosť opätovne pripomínala. Nie je to ľahké – ale pravá láska je náročná a nehľadá sebecký pôžitok – hovorí Ján Pavol II. Prosme na jeho príhovor Pána za jednotu v našich manželských vzťahoch!